

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

Mezinárodní rozvojová studia

Dopady vývoje bezpečnostní situace na turistický ruch v Izraeli

Bakalářská práce

Autor: Alexandra Kašubová

Vedoucí práce: Mgr. Eva Taterová, M.A., Ph.D.

Brno 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Dopady bezpečnostní situace na turistický ruch v Izraeli vypracovala samostatně a použila jsem literárních pramenů a informací, které cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Brně 17. 5. 2016

Poděkování

Mé poděkování patří Mgr. Evě Taterové, M. A. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Abstrakt

Vliv bezpečnostní situace v regionu je velmi často faktorem, který ovlivňuje vývoj cestovního ruchu v zemi. Pokud se na území státu vyskytují časté konflikty a hrozby narušující stabilitu bezpečnosti země, má tento jev za následek snížení zájmu účastníků cestovního ruchu o tuto destinaci. Izrael je zemí, která se od svého vzniku potýká s řadou válek a nepokojů, které vyvolává neutichající palestínsko-izraelský konflikt. Cílem práce je charakterizovat dopady vývoje bezpečnostní situace na vývoj turismu v Izraeli od roku 1967 do roku 2010.

Klíčová slova: Izrael, bezpečnost, cestovní ruch

Abstract

The impact of security situation in the region is often the factor, which influences the performance of tourism in the country. If a country experiences frequent conflicts and threats harming the security of the country, such phenomenon can cause a decrease in interest of tourists to visit the destination. Israel is a country facing a number of wars and unrests, caused by the incessant Israeli-Palestinian conflict, since its establishment. The goal of this thesis is to characterize the impacts of the security situation upon a tourism in Israel between the years 1967 and 2010.

Keywords: Israel, security, tourism

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Metodologie a cíle	10
3	Bezpečnost.....	11
3.1	Vymezení pojmu bezpečnosti.....	11
3.2	Typy bezpečnosti	12
3.2.1	Národní bezpečnost.....	12
3.2.2	Vnitřní bezpečnost.....	12
3.2.3	Vnější bezpečnost	13
3.2.4	Ekonomická bezpečnost	13
3.2.5	Environmentální bezpečnost	14
4	Teorie mezinárodních vztahů a jejich přístup k bezpečnosti	15
4.1	Realismus a neorealismus	15
4.2	Liberalismus a neoliberalismus.....	17
4.3	Konstruktivismus	17
4.4	Kritická teorie	18
5	Hrozby ovlivňující bezpečnost Izraele.....	19
5.1	Ozbrojený konflikt	19
5.2	Válka	20
5.3	Vývoj bezpečnostní situace Blízkého východu v letech 1967-2010	21
5.4	Války mezi Izraelem a okolními státy	22
5.4.1	Šestidenní válka	22
5.4.2	Jomkippurská válka (1973)	24
5.4.3	První intifáda.....	25
5.4.4	Irácké útoky na Izrael a následná válka v Zálivu	26
5.4.5	Druhá intifáda	27
5.5	Terorismus v Izraeli.....	27
6	Cestovní ruch	29
7	Vztah bezpečnosti země k cestovnímu ruchu	31
7.1	Cestovní ruch v Izraeli.....	32
7.2	Vývoj turismu v Izraeli	34
7.2.1	Vývoj turismu v letech 1967-1980	34
7.2.2	Vývoj turismu v letech 1980-1990	36

7.2.3	Vývoj turismu v letech 1990-2000	37
7.2.4	Vývoj turismu v letech 2000-2010	38
8	Závěr	41
	Seznam použité literatury.....	44
	Tištěná literatura	44
	Internetové zdroje	46

1 Úvod

Pocit bezpečí je jednou ze základních potřeb každého člověka bez ohledu na to, v jakém místě se nachází. Bezpečnost země je jedním z hlavních předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu v regionu. Její naplnění má řadu podob, jako je například bezpečnost ekonomická, politická, sociální apod. Lze tedy předpokládat, že místa, která jsou v podvědomí člověka známá jako méně bezpečná, jsou i méně vyhledávána turisty. Obsah práce porovná příjezdový turismus do Izraele v kontextu vývoje bezpečnostní situace a poukazuje tak na to, jakým způsobem spolu tato dvě témata souvisí.

Existují však faktory, které cestovní ruch ovlivňují. Od roku 2001, kdy došlo k útoku na Světová obchodní centra v USA a Pentagon, se mezi lidmi hovoří stále častěji o sílícím vlivu terorismu v kontextu s bezpečnostní problematikou, ale také o politických nepokojích, občanských válkách aj. Je patrné, že bezpečnostní hrozby limitují příliv turistů do země, kteří jsou okolnostmi nuceni vyhledávat jiné destinace pro své zahraniční cesty. Většina osob tak vyhledává místa, která jsou bezpečná a lidé se nemusejí při trávení svého volného času ničeho obávat.

Izrael se potýká s výkyvy v počtu přijíždějících turistů do země právě kvůli nestabilní bezpečnostní situaci, která setrvává již od počátku palestinsko-izraelského konfliktu. Tato skutečnost způsobuje nepříznivé dopady na cestovní ruch v zemi, ačkoliv Izrael je místem se zajímavými kulturními a přírodními úkazy.

Cílem této práce je zjistit, jaké dopady měla bezpečnostní situace v zemi na vývoj turismu. Vývoj těchto dvou proměnných je v práci zkoumán od roku 1967 do roku 2010. Delší časové období je zvoleno pro větší přehlednost, jelikož cestovní ruch reaguje na pokles bezpečnosti s delší časovou prodlevou. Dále bylo v tomto období zahrnuto více nepokojů, které se týkali území Izraele a jeho obyvatelstva, a proto je možné na těchto situacích, které bezpečnost narušily, poukázat na výkyvy v příjezdové turistice.

První kapitoly práce definují základní pojmy problematiky bezpečnosti, které nelze opomíjet pro celkovou podstatu práce. Stejně tak je následně vymezena

i kapitola týkající se cestovního ruchu. Tyto dvě témata jsou dále rozpracovány a konkretizovány přímo s aplikací dat týkajících se státu Izrael.

Část práce, je věnována jednotlivým desetiletím a vývoji cestovního ruchu v těchto časových intervalech. V případě výkyvů jsou k nim přiřazeny jednotlivé historické události, které byly jejich příčinou. Díky grafickému znázornění vývoje příjezdů turistů do země je možné sledovat, jaký vliv na turismus mají války, konflikty nebo občanské války v zemi. Naopak je možné z grafů vyčíst, jak bylo rychlé tempo růstu v případě mírových jednání s okolními státy.

2 Metodologie a cíle

Práce se zaměřuje na výzkum v oblasti souvislostí vývoje bezpečnostní situace a jejího vlivu na vývoj turismu v Izraeli v letech 1967-2010. Delší časové období umožňuje čtenáři vysledovat výkyvy v příjezdovém cestovním ruchu, ke kterým docházelo v důsledku nepokojů, kterých byla na tomto území a v tomto období celá řada. V případě zvolení kratšího časového úseku by nebylo jednoznačné, zda za poklesem cestování stojí skutečně narušení bezpečnosti ve zvolené destinaci nebo zda se jednalo jen o pouhou náhodu se zcela jinou příčinou. Rozmezí mezi lety 1967-2010 bylo zvoleno výhradně pro to, že zde došlo k více jednotlivým konfliktům, což je pro tuto práci stěžejní.

Stěžejním zdrojem, ze kterého převážná část práce vychází je kniha Izrael a Palestina od autora Marka Čejky z roku 2011 a publikace Mezinárodní bezpečnost v době globalizace (Eichler, 2009). Kniha od M. Čejky dává čtenáři přehled o dějinách na území Izraele. Vzhledem k častým konfliktům, ke kterým v oblasti Blízkého východu dochází, je výše zmíněná kniha vhodným zdrojem informací z důvodu své přehlednosti a charakteru vyprávění. Dále bylo pro vypracování bakalářské práce využito především zahraniční literatury, která se věnuje uvedené problematice. Pro část, zabývající se počty turistů přijíždějících do země, bylo nezbytné využít internetové zdroje, kam jsou tyto informace aktuálně vkládány místními úřady. Pro přehlednost chronologického vývoje jsou v textu vloženy grafy, které vykreslují výkyvy v turismu dané země. K jednotlivým obdobím v rozmezí let 1967-2010 jsou uvedeny historické události, které předcházely poklesu či růstu turismu v Izraeli.

Cílem práce je zjistit, jaké dopady měl vliv bezpečnostní situace v zemi na vývoj turismu ve výše zvoleném období.

Výzkumné otázky práce:

S jakou časovou prodlevou reaguje cestovní ruch na vývoj bezpečnostní situace?

Jsou lokality, které zhoršená bezpečnostní situace postihuje v počtu přijíždějících turistů méně?

3 Bezpečnost

3.1 Vymezení pojmu bezpečnosti

Bezpečnost je nesnadno uchopitelným pojmem. Může být také velmi zavádějící, jelikož se o ní hovoří téměř ve všech vědních oborech. Tato práce se zaměřuje na bezpečnost země. Na takové úrovni se bezpečnost nedá nijak komplexně měřit. Většinou je obecně hodnocena dvěma způsoby, a to pozitivně či negativně. V případě negativního výsledku je možné hovořit o absenci nebezpečí. Naopak vymezení pozitivního stavu bezpečnosti se vztahuje ke konkrétnímu předmětu, místu, regionu, či osobě. Nejvyšší bezpečnosti je dosaženo tehdy, kdy má pozorovaný subjekt zjištěn přežití a potenciální další rozvoj. Existují státy, které pro přehlednost své situace využívají subjektivní hodnocení bezpečnosti, které je charakteristické pro vývoj situace na jejich území.

Bezpečnost je možné zjednodušeně definovat jako stav, kdy nehrozí žádné nebezpečí. V případě, kdy se hrozba vyskytne, a jsou zajištěna dostatečná adekvátní opatření pro ochranu, je také na místě nazývat tento stav, stavem bezpečí. Díky takovým zásahům je hrozba úplně odstraněna nebo je alespoň snížena na největší možné minimum. (Eichler, 2009, str. 8-9)

Absolutní bezpečnosti není v žádném směru dosahováno téměř nikdy. Převážně lze dosáhnout pouze stavu, kdy jsou hrozby eliminovány, nebo existuje před hrozbami dostatečná ochrana. (Korecki, 2013)

Dosažení bezpečnosti je nekončícím procesem především v dnešní společnosti, která je nazývána společností nadbytku. Ačkoli by očekávání od takové společnosti vedlo k úbytku existenčních starostí, je možné pozorovat opačný vývoj. Společnost moderních dějin je vystavována skutečností, kdy jsou rozvinuté země náchylnější k rizikům než země méně rozvinuté či rozvojové. Autor tento argument vysvětluje na konkrétním příkladu, kdy upozorňuje na citlivost společnosti v důsledku rychlého rozvoje. Lidé z rozvinutých zemí, se více spoléhají na techniku, zatímco tím odsouvají do pozadí lidský faktor. Následně na to navazuje druhým argumentem, a sice situace, ve které dojde ke snížení rizika, stoupá ochota k tendenci více riskovat. (Eichler, 2009, str. 8-9)

3.2 Typy bezpečnosti

3.2.1 Národní bezpečnost

Národní, neboli státní bezpečnost zahrnuje bezpečnost národního státu, který je společným územím pro historicky spjaté obyvatelstvo se společnou řečí, hospodářstvím a kulturou. Národní bezpečnost představuje stav, za kterého neexistují podněty vůči porušování teritoriální integrity státu a kvality života občanů. Podle některých přístupů nemusí národní bezpečnost znamenat to samé jak bezpečnost společenská. Snaha o získání národní bezpečnosti je především snahou o zachování státní suverenity a přežití. Společenská bezpečnost dbá převážně na bezpečný život jednotlivců uvnitř země. V oblasti Blízkého východu je bezpečnost národu pod vlivem faktu, kdy je většina osob žijících v tomto regionu předmětem ekonomických hrozeb a environmentální degradace. Dále zde dochází k zneužívání a porušování lidských práv, státy ztrácejí kulturní identitu, často selhávají sociální procesy a následně tak dochází k prohlubování bídy, která dále vede k podvýživě a dalším závažným onemocněním. Národní bezpečnost vyžaduje dohled nad dosahováním národních zájmů a podmínek pro správné fungování státu. V případě potřeby stát používá ozbrojených sil a jiných vynucovacích prostředků. Národní bezpečnost má několik oblastí, jako jsou oblast vojenská, zdrojová, environmentální, politická a kulturní.

Z hlediska bezpečnostní situace národního státu se rozlišují dva základní druhy – vnitřní a vnější bezpečnost. (Korecki, 2013)

3.2.2 Vnitřní bezpečnost

Vnitřní bezpečnost je produktem politiky, která se zabývá soužitím příslušníků jednoho svobodně právního státu. Cílem této politiky je dosažení míru uvnitř státu, který se projevuje zabezpečením života občanů ve svobodě, míru a sociální spravedlnosti. Dále je její povinností zajistit důstojný a svobodný život občana v právním řádu, chránit občany a jejich svobody. V demokratickém státě platí, že pravomoci státu jsou omezeny, aby nelimitovaly přirozený vývoj společnosti, avšak intervence v podobě institucí či opatření hrají důležitou roli v ohledu na právní pořádek, schopnost státních orgánů vykonávat funkce. Dále

tyto instituce chrání jednotlivce před případnými hrozbami a zajišťují politický, sociální a hospodářský řád. V rámci vnitřní bezpečnosti může docházet podle Bernarda Frevela k narušení demokratického politického systému, sociálního systému, hospodářského systému nebo všech těchto systémů celkově. Hrozby plynou pro různé oblasti od aktérů, jako jsou extrémisti, masové kriminality, korupce, organizovaného zločinu, apod. (Eichler, 2009, str. 287-288)

3.2.3 Vnější bezpečnost

Vnější bezpečnost není opakem vnitřní bezpečnosti, pouze je její rozsah širší. Vnější bezpečnost je definována jako stav, v němž stát či skupina států (popřípadě koalice států) je v dlouhodobém výhledu zproštěna ohrožení jejich teritoria, osob žijících na území daného státu a volnosti v jednání politického rázu. Vnější bezpečnost výrazně ovlivňují i ozbrojené konflikty, katastrofy a konsekvence, mezi které jsou zahrnuty i uprchlické vlny. Z historie je pro porušení vnější bezpečnosti uváděno jako příkladné období „studené války“, kdy docházelo ke konfliktům, které byly prováděny ozbrojenými silami. (Eichler, 2009) Pro toto období byla charakteristická eliminace nebezpečí pomocí budování a udržování vlastní vojenské síly, uzavírání spojenectví s jinými státy, realizování mírové diplomacie, aktivity, které měly za úkol zmírňovat napětí mezi ohroženým a ohrožujícím státem a získat časové výhody pro vyzbrojení. Novodobá situace neopomíjí ani vojenské hrozby, které do současnosti jistě nepominuly, ale navíc se rozšířila i o koncept schopnosti bránit se nebezpečným vlivům nevojenských prostředků. Jedná se především o ekonomickou platformu. Konkrétními kroky bylo docíleno provázání ekonomik států, národních korporací a zároveň se do popředí zájmu dostává také ekologická bezpečnost. (Korecki, 2013)

3.2.4 Ekonomická bezpečnost

Ekonomická bezpečnost je vázána na bezpečnost politickou a vojenskou. V tradičním pojetí znamenala stav, kdy byl stát schopen zabezpečit finance a výrobní struktury k zajišťování dostatečně silné a vyzbrojené armády. Bylo tomu tak v důsledku potřeby odstrašit, popřípadě pokud přišlo až na otevřený spor, porazit nepřítele. Po konci studené války se koncept ekonomické bezpečnosti

přetransformoval. Myšlenka blahobytu národa vychází ze skutečnosti, zdali je stát schopný se zapojit do mezinárodního hospodaření a zda dokáže udržet krok s ostatními státy v regionu. S globalizací, která způsobila nárůst konkurenčního prostředí, bylo zapotřebí vybudovat ochranná opatření před špionáží. Stejně tak díky tomuto dynamickému rozvoji světa není možné ekonomickou bezpečnost pojit odděleně pouze s vnější či vnitřní bezpečností, ale vnímat ji v rámci obou oblastí. Podstatou, proč je ekonomika v období stavu nebezpečí země napadána, je snaha protivníka o zničení ekonomického potenciálu jiné země. Tím dochází k zapříčinění protivníkovy ekonomické nesoběstačnosti a bezprostředně tak k celkovému oslabení státu. (Eichler, 2009, str. 18-19)

3.2.5 Environmentální bezpečnost

Environmentální bezpečnost se soustředí na jevy, které se pojí s životním prostředím a mohou být příčinou ovlivnění bezpečnosti země. Vztah mezi životním prostředím a bezpečností je chápán v pozitivní nebo negativní rovině.

V pozitivní rovině je životní prostředí zahrnováno jako součást bezpečnosti společnosti a celého státu. Zahrnuje i dostatek potravin a pitnou vodu.

V negativní rovině je právě životní prostředí samo o sobě hrozbou. Globalizace postupně rozšiřovala kontext životního prostředí a bezpečnosti. Postupem času se environmentální bezpečnost začala užívat v užším a širším kontextu. Zatímco v užším pojetí popisuje dopady vojenských aktivit na prostředí, v širším kontextu se zaměřuje na environmentální problémy národního, regionálního až globálního rozsahu. Upozorňuje na ně z důvodu možného ovlivnění existence státu či charakteru společnosti. Konkrétních příkladů environmentálních hrozeb je několik. Patří sem např. živelné pohromy, ztráta biodiverzity, desertifikace, aj.

Environmentální bezpečnost jako vědní obor zkoumá konflikty, které vyvolaly spory o přírodní zdroje. (Korecki, 2013)

4 Teorie mezinárodních vztahů a jejich přístup k bezpečnosti

Nejvýznamnějšími teoriemi mezinárodních vztahů, které se zabývají problematikou bezpečnosti, a popisují k ní své postavení, jsou realismus společně s neorealismem, liberalismus a neoliberalismus, konstruktivismus a kritická teorie.

Žádná z výše uvedených teorií není samostatně aplikovatelná na historické či současné dění ve světě. Každá z teorií má své silné a slabé stránky, proto je za každé situace potřeba propojit více teorií na základě znaků, které v sobě nese. Nelze tedy ani některou z nich označit jako lepší či horší v přístupu k bezpečnosti.

Všechny zmíněné teorie respektují vliv historických souvislostí a zároveň všechny vnímají jako nejvíce naléhavé hrozby v oblasti bezpečnosti ty státy, které jsou v určitou dobu na maximálním využití svého potenciálu a sil. Takové státy totiž usilují o oslabení států, které by jim do budoucna mohly bránit v rozvoji. (Eichler, 2009, str. 10-16)

4.1 Realismus a neorealismus

Podstatou realismu je vnímání každého státu jako silného soupeře, což předpokládá značný vliv na formování jednotlivých politik země. Za hlavní myšlenku této teorie považují její autoři snahu o naplňování svých vytyčených zájmů. Ač nejpodstatnějším aspektem je v hierarchii zájmů přežití, zachování vlastního národa na území apolitická svrchovanost, vylučuje se zde možnost respektovat zájmy jiných států. Není tedy překvapující, že státy se pak potýkají se vzájemným nerespektováním, či neshodou. (Eichler, 2009, str. 11-14) Zakladatel realismu, za kterého je považován Hans Morgenthau, popsal již v roce 1965 principy, které dokazují nesoulad v zájmech jednotlivých států. Zatímco na místo absolutního zájmu každého státu postavil samotné přežití státu, národní zájem označuje, jako univerzálně platnou kategorii. Aby země svých chtěných cílů dosáhla, jsou realisté nakloněni myšlence využít sílu za použití ekonomických zdrojů, technologické vyspělosti a konečně vojenských nástrojů bezpečnosti. (Korecki, 2013)

Příchod neorealismu, za jehož autora je všeobecně uznávaný Kenneth N. Waltz, přinesl názory, které rozšířily a posunuly tak koncept realismu. K. N. Waltz navázal na koncept realismu a souhlasí s ideou uvažování o absolutním zájmu, jakožto přežití státu. Navíc však dbá na důležitost bezpečnosti státu jak vnitřní, tak vnější. Zatímco realismus bezpečnost lehce opomíjel, neorealismus její podstatu prohlubuje. Jelikož stát dosahuje svých zájmů praktikami, které považuje sám za nejlepší, vyskytuje se zde bezpečnostní riziko. Co je nejlepší pro jeden stát, nemusí nutně znamenat to stejné pro jiný. K. N. Waltz ve své práci uvádí, za jakých podmínek jsou státy schopné spolupráce. Státy spolu mohou kooperovat, pokud vnímají některou z vyskytnutých bezpečnostních hrozeb za společnou. V takovém případě jsou země ochotné propojit své síly. Tento jev se ale nevyskytuje ve světě na neomezeně dlouhou dobu. Jakmile hrozba není příliš akutní nebo zcela zanikne, státy přestávají spolupracovat a navrátí se zpět ke svým dílčím cílům. Znamená to tedy, že i země, které svoje síly v minulosti propojily, aby ochránily sebe navzájem, se mohou do budoucna naopak ovlivňovat či ohrožovat.

Ačkoliv existuje širší škála proudů, které se řadí k neorealismu, všechny z nich se v podstatě shodují v jednom základním rysu. Ve strategii chování státu se projevuje lidský sklon k získávání a upevňování moci, který je pro člověka vrozený. Realisté vnímají mezinárodní vztahy jako neutichající spory v boji o moc a dominanci. K upevnění bezpečnostních zájmů využívají ekonomické a vojenské síly. (Eichler, 2009, str. 10-16)

Robert Cooper upozorňuje na úskalí realistického směru v oblasti nastolení bezpečnosti. Považuje za nebezpečné ty intervence, kterých se země dopouští na nedemokratických státech. Vojenské zásahy do takových zemí za účelem nastolení demokratizace a stabilní situace nevidí jako ideální řešení. V podstatě uznává, že intervence vojska mohou vytvořit stabilnější vnější prostředí, avšak nemohou se zapříčinit o setrvalý stav bezpečnosti a prosperity. Armády nemají dostatečné vybavení, aby vytvářely zahraniční ústavní seskupení. (Drulák, 2010, str. 25)

4.2 Liberalismus a neoliberalismus

Zakladatelem liberalismu je Emanuel Kant, který objasnil svůj pohled na válku a mír. Domnívá se, že lidé ve skutečnosti stojí o zajištění jejich kvality života a blahobytu než o setrvávající stav nebezpečí. Uvádí, že tento jev se vyskytuje v demokratických zemích. (Korecki, 2013)

Hlavním rozdílem mezi liberalismem a realismem (popř. neorealismem) je v aktérech, kteří stojí za válečným stavem. Představitelé liberalismu tvrdí, že bezpečnostní selhání a narušení míru nepramení jen z nadřazenosti některých států, ale především z představitelů, kteří státy zastupují. (Drulák, 2010, str. 13)

Neoliberalisté jsou navíc přesvědčeni, že zvýšení počtu demokratizovaných zemí rozšíří území, na kterém státy, které se budou odvracet od stavů bezpečnostních rizik a hrozeb, oslabí území s opačnými záměry. Taková oblast se vyznačuje nedemokratickými zeměmi, dále státy s diktátorskými režimy a zhroubené země. Ve spojitosti s tímto vysvětlují, že nejdůležitější je, aby země byly uspořádány do zón. Nejsvrchovanější zónu tvoří nejsilnější a nejnaspělejší státy světa, které uznávají společné hodnoty a vyvarují se použití síly. Případné neshody řeší pomocí diplomacie a jednání. Z toho vyplývá, že nejnaspělejší státy mají snahu o šíření demokracie i do dosud nedemokratických zemí, za účelem posílení národní bezpečnosti. Tento názor si obhajují i při aktuálním dění ve světě, které je spojeno například s terorismem nebo šířením zbraní hromadného ničení. Taková témata vyžadují mezinárodní spolupráci, která bude značně koordinována a bude možná pro delší období. Za garanty mezinárodní bezpečnosti spolupráce považují neoliberalisté mezinárodní instituce, režimy a multilaterální spolupráci, které uznávají obdobné hodnoty, pravidla a zásady při svém rozhodování. (Eichler, 2009, str. 10-11)

4.3 Konstruktivismus

Konstruktivisté vnímají společně s realisty za hlavní aktéry v mezinárodním dění státy, které upevňují své vůdčí postavení. Na druhou stranu zpochybňují názor realistů, že v mezinárodní bezpečnosti existují pevné a neměnné struktury.

S tím se pojí další nesouhlas této teorie s realismem, tedy, že chování států a jiných aspektů je zapříčiněno zákony, které se mechanicky opakují.

Konstruktivisté vnímají anarchické uspořádání států jako předurčené nejen v materialistické rovině, ale hlavně sociálně. Postavení států je proměnné a ovlivňuje ho vliv ostatních států, což zapříčiňuje změny v mezinárodním bezpečnostním prostředí.

Dále se stoupenci konstruktivistické teorie věnují činitelům bezpečnostní politiky, kteří vytvářejí a do značné míry ovlivňují nástroje jednání. Ideální by bylo, kdyby činitelé bezpečnostní politiky uplatňovali bezpečnostní kulturu, která by zahrnovala společné hodnoty a normy spolu s praktickými opatřeními v zájmu bezpečnosti.

Závěrem konstruktivisté kladou důraz na potřebu, aby občanská společnost začala vnímat bezpečnost podle nového přístupu, který se začal rozvíjet ve druhé polovině devadesátých let 20. století s konceptem nového politického myšlení. (Eichler, 2009, str. 171-172)

4.4 Kritická teorie

Kritická mezinárodní teorie považuje současné uspořádání světa za plně nerovností a nespravedlností světového rozměru a na tom také zakládá svůj postoj k alternativní vizi světového řádu.

Teorie si klade dvě otázky. První z nich je, kdo a před kým je v bezpečí při současném uspořádání světa. Druhá pak řeší, či bezpečnost by pro nás měla být prioritní. V oblasti bezpečnosti se věnuje vztahu mezi uzavřeností a otevřeností. Uzavřenou bezpečnost hodnotí kladně, jelikož je u ní možné pozorovat jistý řád a stabilitu s jistotou a bezpečností. Otevřená neuspořádanost je kritizována, v realistickém směru nazývána anarchií. Nese v sobě hrozby, rizika a velmi omezenou bezpečnost. (Eichler, 2009, str. 14-15)

5 Hrozby ovlivňující bezpečnost Izraele

Pojem konflikt je z hlediska řešení konfliktů v mezinárodních vztazích definován jako činnost, která nemusí nutně nést prvky ozbrojeného charakteru. Může se tedy jednat například o propagandistické chování, jasně cílenou diplomacii, apod. Konflikt lze tedy dále popsat jako činnost, ve které více aktérů (na mezinárodní sféře tedy států) usiluje o své zájmy, které jsou neslučitelné. Konflikty v mezinárodních vztazích jsou dále vymezeny jako procesy, kterých se účastní více aktérů (v posledních letech se do popředí dění dostávají kromě samotných zemí také mezinárodní vládní organizace). Aktéři usilují o získání určitého statku, či komodity za účelem jeho dobytí pro své účely. Jak už napovídá sám název konflikt, je jasné, že k němu dochází, pokud statek nedostačuje pro uspokojení potřeb všech zainteresovaných stran.

Na základě aktérů konfliktu a způsobu, jakým vystupují za účelem svých zájmů, lze konflikty specifikovat podle umístění v mezinárodním systému, užitých prostředků (násilné a nenásilné konflikty) a příčin (mocenské, ekonomické aj. konflikty).

Dále lze dělit konflikty na mezinárodní a vnitrostátní. Mezinárodními se rozumí ty konflikty, které vznikají mezi více státy, či jinými aktéry na mezinárodním poli, zatímco vnitrostátními jsou uvnitř jedné země, většinou se tedy jedná o občanské války. (Waisová, 2005, str. 35-36)

5.1 Ozbrojený konflikt

Ozbrojeným konfliktem se rozumí stav, kdy je k dosažení cílů některého z aktérů využito ozbrojených sil. Situace v regionu se vyostřuje, dochází k prohlubování zastrahování tamějšího obyvatelstva a celková situace v zemi je nestabilní. Následně dochází k poklesu turistů přijíždějících do země v rámci cestovního ruchu. Státy, které mají své ekonomické příjmy založené na turismu, se dostávají do tíživé situace. Ekonomický sektor navíc zaznamenává další úpadek, jelikož ozbrojený konflikt, který v častých případech může přejít v otevřenou válku, obnáší vynaložení spousty peněz. V zájmu všech zainteresovaných stran je

tedy nejvhodnějším řešením přistoupit k mírovému jednání s využitím diplomacie. (Eichler, 2009, str. 44-46)

5.2 Válka

Krejčí ve své knize *Mezinárodní politika* oproti Eichlerovi vnímá válku jako organizované násilí mezi ozbrojenými sociálními skupinami, jehož cílem je zničení protivníka fyzicky, nebo snaha o oslabení jeho odhodlání obhajovat své původní zájmy. (Krejčí, 2007, str. 458-459) Tato definice je z pohledu pro Izrael bližší, jelikož v případě tohoto státu se v literatuře uvádí navíc i pojem opotřebovací válka, kde cílem jedné strany je dosáhnout vyčerpání ekonomických, vojenských, psychologických a morálních sil protivníka. (Eichler, 2009, str. 44-46)

Přes veškeré snahy organizací, které se snaží ozbrojeným konfliktům a válkám zabránit, je tato možnost jednou z nejkratších cest, jak dosáhnout cíle, tedy získat žádoucí statek. Válka je přímým násilím mezi státy. Z hlediska klasifikace je válka takovým stavem, při kterém během roku přijde o život nejméně tisíc lidí. Do této statistiky spadají životy nejen vojáků, ale i občanů, kteří mají k válce v zemi pasivní postoj. Pokud je zemřelých méně než 1.000 za rok, hovoří se stále pouze o ozbrojeném konfliktu.

Ve 20. století lze zaznamenat sílící strach z válek. Z historie je totiž patrné, že války mají čím dál více ničivější charakter, ačkoliv nejsou již tak častým jevem. Při porovnání dvou světových válek je možné sledovat, jak rostl počet při ztrátách na životech. Zatímco v první světové válce zemřelo více vojáků, než civilního obyvatelstva, u druhé světové války byly hodnoty obrácené a mnohem vyšší.

Negativní dopady války zaznamenává převážně ekonomická a sociální oblast. Státy vynakládají velké množství peněz na zbrojení a vojsko, finance pak absentují v odvětví, jako je vzdělávání nebo zdravotní péče. Válkou tedy trpí i sociální sektor a nejvíce tedy postihuje civilní obyvatelstvo, které nemá mnohdy možnost válku v zemi vyvrátit či významně ovlivnit.

Válka má ale i svou kladnou stránku. Díky strachu z jejího vypuknutí dochází k utváření koalic v podobě bezpečnostních společenství. Posilování

solidarity mezi zeměmi vede ke společným ujednání a posilování bezpečnosti každé ze zúčastněných stran. Otázkou zůstává, zda se jedná skutečně o kladnou stránku války. Řešení bezpečnostní spolupráce se jeví jako ideální, ovšem nemá dlouhotrvající charakter. Země jsou schopny spolupracovat po dobu trvání rizika, či hrozby. Nicméně po uklidnění situace rozvíjí každá ze zemí svou vlastní politiku k získání moci, a tak dochází opět k rozdílným názorům a může vyvstat nová hrozba. Utváření společenství je tedy pouze dočasným řešením situace, ale ne kladnou stránkou války. (Eichler, 2009, str. 32-33)

Heidelberský ústav pro výzkum mezinárodních konfliktů dělí konflikty do intervalu od jedné do pěti, přesně podle jejich intenzity. Nejméně závažnou formou jsou potenciální konflikty, které se nevyznačují násilím. Další úrovní konfliktu je krize, zde je možné občas spatřit použití násilí jednou ze zapojených stran. Následující stupeň je již vážnou krizí, kterou doprovází opakované a organizované násilí. Nejvyšším stupněm konfliktu je samotná válka. (Braner et col., 2008)

5.3 Vývoj bezpečnostní situace Blízkého východu v letech 1967-2010

Bezpečnostní situace na blízkém východě je stále aktuálním tématem. Situaci nelze dostat pod kontrolu ani po vyčerpávajících válkách, které se v tomto regionu odehrály. Situace se zde může navíc změnit ze dne na den v důsledku politické situace, napětí mezi zcela odlišnými typy náboženství a sílícímu násilí spojené s terorismem.

I přes snahu organizací udržet klid na Blízkém východě, kde se nachází Pásmo Gaza, je situace stále nestabilní. Tento region tak nemá dobrou image, ačkoliv jeho potenciál pro zahraniční turisty je velký. Každoročně do tohoto místa míří spousta osob z různých důvodů. Převážně se jedná o cestovní ruch, obchodní cesty či cesty spojené se studijním pobytem.

Při cestách po Blízkém východě je velmi důležité zvážit aktuální stav a podle něj přizpůsobit místo pobytu a jeho délku. Je důležité si uvědomit, že skupiny, páchající útoky a násilí mohou cíleně útočit na účastníky cestovního

ruchu. Zejména pokud je jejich cílem oslabit ekonomiku státu, ve kterém se turisté nacházejí. Dále mohou útoky přijít velmi nečekaně, jelikož mírového ujednání se nepodařilo v průběhu izraelsko-palestinského konfliktu stále dosáhnout. (www.travel.state.gov, 2015)

5.4 Války mezi Izraelem a okolními státy

Izrael byl zapojen do pěti významných válečných konfliktů, kterými byly Šestidenní válka roku 1967, válka opotřebovací v letech 1968-1970, Jomkipurská válka roku 1973 a obě války v Libanonu probíhající v letech 1982 a 2006. Je nutné podotknout, že ve válce s Libanonem vyplynula otázka, zda nazývat uchýlení k tomuto konfliktu z hlediska jejího průběhu skutečně válkou. K vysokému počtu obětí byl ale tento název odsouhlasen. Zbylé války se řadí do mezistátních, konkrétně se stranami – Egypt, Sýrie, Jordánsko podpořené ostatními arabskými zeměmi. Převážně častými důvody byly spory o území, kdy jednotlivé země chtějí svou moc posilovat pomocí rozšiřování svého území. Dále existuje potřeba států dobýt území kvůli výskytu omezených zdrojů a podstatným jevem, který Izrael doprovází je etnická a ideologická diferenciací. (Čejka, 2011, str. 113-163)

Právě náboženství a boj o území jsou i důvody konfliktů uvnitř státu Izrael. Hlavním aspektem, který vyvolal příčiny válek vně Izraele je neshoda v dělbě moci mezi Židy a Palestinci, kteří usilují o zabor území státu Izrael. Tento otevřený konflikt má dlouhodobý charakter, jenž nebyl doposud zcela vyřešený. Existují tedy okamžiky, kdy vyvrcholí ve vysokou míru terorismu, ze strany obou aktérů. Pro tuto oblast jsou v souvislosti s cestovním ruchem podstatné souvislosti ve válkách, kterými si Izrael prošel. V následujících podkapitolách jsou shrnuty jejich nejdůležitější informace. (Waisová, 2005, str. 76)

5.4.1 Šestidenní válka

Na počátku historie Izraelského státu nebylo jeho postavení v regionu nijak jednoduché. V blízkém okolí postrádal tento stát spojence v podobě jiných států, které by byly schopny spolupráce. Situace na Blízkém východě byla v tomto ohledu celkově nestabilní, jelikož i ostatní země se potýkaly se vzájemnými nepřátelskými vztahy mezi sebou. Zcela protiizraelský postoj

zaujímal Egypt společně se Sýrií. Tyto dvě země vytvořily roku 1966 válečnou alianci. Jordánsko, jakožto nepřítel Egypta v rámci arabských zemí tak radikální postoj nezaujímal. Obdobně na tom byl i Libanon, ač zde žil výrazný počet křesťanů.

V 60. letech docházelo v rámci arabských států k aktivitám, které v Izraeli vyvolávaly nejistoty a obavy z následujícího vývoje. Během silících útoků na území Izraele bylo navíc znepokojující přidání Jordánska a Iráku na stranu Egypta.

Rostoucí napětí dokazovalo, že izraelsko-arabská válka nejde odvrátit. Otázkou bylo, kdo zaútočí první. Tato válka se do dějin zapsala také díky tomu, že před jejím vypuknutím došlo k situaci, při které byl úplně poprvé použit „červený telefon“ mezi Moskvou a Bílým domem. Z jejich domluvy vyplynulo, že nebylo žádoucí, aby Egypt zaútočil jako první, a tím rozpoutal válku. V Izraeli se na základě této žádosti vytvořila Vláda národní jednoty, která spojila práci labouristů a pravice.

Válka začala 5. června 1967 překvapivými izraelskými vzdušnými útoky, při nichž byly zničeny značné části egyptského, syrského, jordánského a iráckého letectva. Celkem se Izraeli podařilo zničit více než 400 letadel. Izraelské vítězství bylo téměř zajištěno. Následoval pozemní konflikt s Jordánskem na Západním břehu. Jordánsko bylo ze strany Egypta klamně informováno o porážce izraelského letectva, v důsledku čehož Jordánsko zaútočilo. Připravený Izrael útok rychle odrazil. Izrael dobyl celý Západní břeh včetně velkých arabských měst, dále egyptské pásmo Gaza a celý Sinajský poloostrov. Šestidenní válka si nese svůj název právě díky délce jejího trvání.

Válka skončila vítězstvím Izraele, které v porovnání s ostatními státy utrpělo jen malé ztráty na životech. Odhaduje se, že přišel o 777 vojáků, zatímco egyptské ztráty se pohybovaly v desetitisících.

Pro následující vývoj země spojený i s cestovním ruchem bylo podstatné obsazení Starého města v jordánském Východním Jeruzalémě. Toto místo je navštěvováno turisty z celého světa pro památky jako je Zeď nářků, Chrámová hora a další, které mají význam pro judaismus. Náboženští sionisté dokonce vnímali vítězství v šestidenní válce jako zázrak a Boží znamení. Domnívali se, že

se jedná o přiblížení se k vykoupení židovského lidu. Tento názor způsobil nárůst populace Izraele, jelikož se do země přestěhovala část židovského obyvatelstva.

Šestidenní válka nepřinesla pro Izrael jen výhody. Židovské obyvatelstvo to brzy vytušilo a vývoj situací tuto ideu jen potvrdil. Spory které následovaly mezi Izraelem a Palestinou byly v kontextu se šestidenní válkou. Izraelsko-palestinský konflikt nabíral na síle. Obyvatelé Palestiny měli pocit, že Izrael je daleko silnější než se dalo po jeho vzniku očekávat. Bylo patrné, že svoje území a moc bude chtít utvrzovat. Šestidenní válka se stala podstatným mezníkem v izraelsko-palestinském konfliktu a je jím i do současnosti. (Čejka, 2007, str. 113-115)

5.4.2 Jomkippurská válka (1973)

Jomkippurská válka začala dne 6. října 1973. V tento den probíhal jeden z nejvíce oslavovaných židovských svátků, zvaný jako Den smíření, neboli JomKippur. Ve stejný den slavili i muslimové, a sice výročí prvního vítězství proroka Mohameda nad svými nepřáteli v bitvě u Badru, k níž došlo 624 n.l. Válka započala podle Izraele zcela nečekaně. Útoky přišly ze strany Egypta u Suezského průplavu a Sýrie na Golanských výšinách. Spáchat útoky na Izrael bylo usnadněno skutečností, že v období židovských svátků nefunguje veřejná doprava. V tento den nevysílala dokonce ani televize a ani rádio. Izrael byl svým způsobem odstřižen od okolního dění, kvůli čemuž byl značně oslaben. (Čejka, 2011, str. 142-143)

Během prvních dnů Jomkippurské války se Izrael ocitl ve vážné krizi, jelikož předchozí útoky byly nečekané. Do stabilizovaného stavu a protiútoky se podařilo Izraeli přejít až v polovině října. Bránit se mohl díky pomoci ze strany Ameriky, která byla schopná do Izraele dodat rychle zbraně. Do diplomatického dění vstoupila Saudská Arábie, která apelovala na USA, aby donutila Izrael k zastavení válečného stavu a přiklonila se k přijetí mírového jednání OSN. Saudská Arábie měla v tomto ohledu na USA velký vliv, jelikož Spojené státy jsou hlavním odběratelem ropy přímo ze Saudské Arábie. Nakonec se dokázalo sjednat příměří, které se pod americkým patronátem uzavřelo 11. listopadu 1973.

Izrael přišel v důsledku války o dosavadní status neohroženosti. Díky čemuž lidé na něj začali nahlížet jako na porazitelnější stát, který ačkoliv byl z počátku ve velkém ohrožení, válkou mnohé získal. (Čejka, 2007, str. 146)

V kontextu cestovního ruchu dopad této války zapříčinil pokles přílivu turistů do země. Turisté se pobytu v Izraeli obávali, nevěřili, že se situace vyřeší a nabývali dojmu, že v zemi není bezpečno. (www.cbs.gov.il, 2012)

5.4.3 První intifáda

Napětí, které vzrůstalo od roku 1987v oblasti Gazy, vystupňovalo 9. prosince 1987. V tento den zemřeli během silniční nehody čtyři obyvatelé z uprchlického tábora v pásmu Gazy. Palestinské obyvatelstvo si myslelo, že je řidič izraelského původu zabil úmyslně. Tato událost se stala počátkem pro lidové povstání, jinými slovy nazýváno jako intifáda. Četné protesty se dále rozšířily po regionu. Charakteristické znaky, které povstání doprovázely a jsou do dnešního dne s intifádou spojovány, jsou demonstrace ze strany Palestinců. První intifáda se obešla bez využití těžkých zbraní či sebevražedných útoků. Naopak byly typické demonstrace, které přinesly nepokoje, vrhání kamenů či molotovových koktejlů a ve výjimečných případech bylo využito i lehkých zbraní.

Izrael, který byl vývojem situace zaskočen, zareagoval tvrdě. Kvůli absenci policejních jednotek nasadil do koordinace útoků armádu. Ta v důsledku své neznalosti, jak v takových případech postupovat jen prohlubovala napětí a vyvolávala další nepokoje. Ačkoliv byl počet mrtvých na obou stranách vysoký, palestinské ztráty byly jednoznačně vyšší. Situaci nezlepšilo ani počínání židovských obyvatel na území Izraele. Ve svojí nespokojenosti požadovali ještě více zásahů a organizovali samostatně vlastní ozbrojené útoky.

Ztráty zaznamenala i ekonomika země. Palestina se snažila o rozvázání obchodních vazeb s Izraelem, což způsobilo oslabení palestinské ekonomiky, která nebyla ani před počátkem povstání silná. Mnoho rodin se ocitlo pod hranicí chudoby. Situaci obyvatelstva zhoršoval i fakt, že byly trestány osoby a skupiny, které se rozhodli pro jakoukoliv formu spolupráce s Izraelem. (Čejka, 2007, str. 169-171)

Ukončení první intifády se datuje do roku 1993, kdy došlo k podepsání smlouvy v Oslu. Organizace B'Tselem uveřejnila počty ztrát na životech. Zatímco bylo usmrceno 1162 Palestinců, na straně Izraele došlo ke ztrátě 160 Izraelců. (Čejka, 2007, str. 171)

První intifáda měla pro Izrael značný dopad. Vojenské akce, které Izrael proti Palestině namířil, přinesly Izraeli strhující kritiku nejen ze strany arabských zemí, ale svoji ekonomickou pomoc začaly omezovat i další strany, jako například Organizace spojených národů, západní část Evropy a USA. (Čejka, 2007, str. 172)

5.4.4 Irácké útoky na Izrael a následná válka v Zálivu

Dne 2. srpna 1990 došlo k obsazení Kuvajtu Irákem a na Blízkém východě tak vznikla nová potenciální bezpečnostní hrozba. Irácký prezident hrozil, že zničí Izraelský stát. Nová koalice, která vznikla z USA a arabských zemí požádala Izrael, aby se v nově vzniklé krizi nijak neprosazoval.

Od roku 1900 navázal Izrael řadu diplomatických styků s bývalými socialistickými státy ze střední a východní Evropy. Ještě v roce 1989 s Maďarskem, poté s Československem, Polskem a Bulharskem. Následně v roce 1993 s Vatikánem a v roce 1997 se Slovinskem a Chorvatskem.

Dne 17. ledna 1991 vypukla válka v Perském zálivu, která je nejčastěji nazývána jen jako válka v Zálivu. Během této války se na stranu Iráku přidal Jemen, Libye a Organizace pro osvobození Palestiny, která měla podporu palestinského obyvatelstva. Izrael byl napaden opakovanými raketovými útoky, které měly na svědomí jen zanedbatelný počet ztrát na lidských životech. Hůře na tom byly významná města Tel Aviv, Ramat Gan a Haifa, která utrpěla rozsáhlé materiální škody a Izrael tak byl na určité období oslaben. Ve válce se Izrael dle dohody s USA neangažoval. Irák byl z Kuvajtu vytlačen. Podpora, kterou Organizace pro osvobození Palestiny Iráku poskytla, měla dohru v podobě diskreditace palestinského obyvatelstva. Počet 350 000 Palestinců, kteří v Kuvajtu dlouhodobě žili, museli zemi opustit. Dále Saudská Arábie a státy Zálivu zastavily pomoc plynoucí do Palestiny. Izrael díky médiím, která vysílala zprávy po celém světě, zaregistroval mohutné oslavy Palestinského obyvatelstva, při každém dopadu irácké rakety na jeho území. (Pojar, 2009, str. 72-73)

5.4.5 Druhá intifáda

Druhou intifádu je možné najít v literatuře také pod názvem intifáda Al-Aksá. Tato série násilí související s izraelsko-palestinským konfliktem započala v roce 2000 v Jeruzalémě, brzy se však rozšířila na palestinská území i do Izraele. Druhá intifáda byla daleko násilnějšího charakteru a přinesla i větší ztráty na životech. Ačkoliv je možné vnímat její konec v roce 2004, kdy zemřel Jásir Arafat, a došlo k deklaraci příměří na summitu v Egyptě, násilí pokračovalo i v roce 2005. Zde už ale nebyl konflikt tak násilný.

Není možné odlišit, zda byla druhá intifáda plánovaná nebo naopak spontánní. Násilnosti vypukly 28. září 2000. Pravdou zůstává, že Jásir Arafat několikrát vyhrožoval, že nepokoje budou na území obnoveny. Možnou variantou tedy je, že druhou intifádu plánoval. Podstatná je i skutečnost, že příměří a mírového procesu se nepodařilo dosáhnout ani před samotným započítím druhé intifády. Z čehož vyplývá, že druhá intifáda byla tedy spíše nevyhnutelným mezníkem v dění izraelsko-palestinském konfliktu.(Čejka, 2007, str. 213-214)

5.5 Terorismus v Izraeli

Terorismus je poměrně mladým tématem. Do 90. let 20. století se o něm mluvilo převážně v teoretické rovině jako o potenciálním riziku. Klíčovým obdobím se stala až druhá polovina 20. století. Zcela zlomovým časovým milníkem byly útoky na Ameriku 11. září 2011. Tento den byl v médiích označován jako začátek války proti terorismu. Od této doby se stal výrazně diskutovanou problematikou a je nutné řešit jeho naléhavé hrozby.

Podstatou zůstává, že tomuto radikálnímu směru se zatím daří naplňovat svou myšlenku, kterou je šíření strachu v globální společnosti.

Hlavním rozdílem mezi klasickou formou války a terorismem jsou strany, které jsou do konfliktu zainteresovány. V klasické válce hraje stěžejní roli stát a ozbrojená síla. Obyvatelstvo trpí převážně ekonomicky, jelikož náklady během války a po ní jsou pro státy, které byly zainteresovány, velmi vysoké. V případě útoků páchaných teroristickými skupinami či jednotlivci je situace opačná.

Terorismus manipuluje přímo se samotným obyvatelstvem. Upozorňuje na sebe pomocí šíření strachu, který v lidech vyvolává. Děje se tak za účelem změny v zahraniční politice či vnitřnímu uzpůsobení. Dochází k narušení autority a bezpečnosti státu, který přejímá roli vydíraného a napadeného subjektu. Teroristické útoky většinou přichází nečekaně a různými způsoby. Což je také důvod, proč boj s terorismem není snadné řešit. Je těžko předvídatelné, kdy a na jakém místě mohou tyto skupiny zaútočit. I tato skutečnost umocňuje strach mezi obyvatelstvem.

Pro území Izraele jsou typické sebevražedné atentáty. Jejich páchaní je pro teroristy poměrně snadné. Nepotřebují mít vyřešenou otázku, jak uniknout z místa činu a jejich provedení není v porovnání s ostatními útoky nákladné. Motivující je pro útočníky to, že se stanou hrdiny a mučedníky. Díky této ideologii je navíc snadné šíření extremismu a následně není problém nacházet nové jedince pro teroristické organizace.

RAND Corporation varuje svými údaji, že útoky páchané sebevražednými atentátníky zapříčiňují vysoký počet úmrtí. Dokonce uvádí, že počet mrtvých je vyšší než při rozsáhlejších teroristickém útoku. (Eichler, 2009, str. 158)

Palestinci tímto způsobem smrti zabíjejí přibližně polovinu Izraelského obyvatelstva, což potvrzuje rozsah nebezpečí z tohoto konání a vzbuzuje mezi Izraelci každodenní strach o přežití. (Courmont, Barthélémy, 2002, str. 30)

V případě Palestiny je nábor mladých dobrovolníků umocněn díky palestinsko-izraelskému konfliktu, jelikož izraelské síly ničí obydlí palestinských obyvatel a děti se bojí odloučení od rodičů a nechodí do škol. Mají tak větší tendenci sklouzávat k extremismu a roste v nich touha po pomstě. (Eichler, 2009, str. 158)

6 Cestovní ruch

Rozvoj aktivit spojených s cestovním ruchem a cestováním sahají hluboko do historie. Vyvíjely se i způsoby, jakými bylo možné cestovat. Zatímco první výpravy byly realizovány po souši nebo po vodě, později se rozvinula dnes již běžná letecká doprava, která byla rozšířena i o vesmírný prostor. (Foret, 2013, s. 9)

Cestovní ruch se stal neodmyslitelnou součástí dnešní společnosti. Obrovské množství lidí opouští ve svém volném čase místo svého trvalého pobytu, aby uspokojili některé ze svých potřeb, jako je relaxace, odpočinek, pohyb a zážitky všech možných druhů. Lidé, kteří často cestují za zážitky, jsou převážně z rozvinutých zemí, kde se stal cestovní ruch jedním z měřítek životní úrovně a součástí potřeby.

Na druhou stranu je cestovní ruch stále podstatnější složkou ekonomického potenciálu, s čímž jsou spojeny ekonomické aktivity a obchodní cesty, které je pro fungování turismu potřeba zabezpečit. Jedná se o škálu aktivit, které jsou spojeny s dopravou, zbožím i službami, využití volného času a také s bezpečnostní problematikou. Tím se cestovní ruch stává nejen potenciálním faktorem pro příliv investic, ale také podnikatelskou příležitostí. S cestovním ruchem je spojen i rozvoj regionů, národních ekonomik i ekonomiky světové. Utváří možnost rozvoje i méně rozvinutým a rozvojovým zemím, které jsou s rostoucím zájmem o cestování také vyhledávány. Podstatou tedy je, aby byl cestovní ruch chápán ze dvou pohledů. Na jedné straně jako oblast spotřeby, která slouží k uspokojování lidských potřeb a na straně druhé jako významná součást ekonomiky globální společnosti s možností podnikatelských příležitostí. (Indrová, 2009, str. 7)

Existuje spousta definic, které hovoří o tom, co je cestovní ruch. Pro tuto práci je významná definice, která vnímá cestovní ruch jako výčet vztahů mezi lidmi, kteří se dočasně nacházejí v nějakém místě a mezi obyvateli tohoto místa. (Indrová, 2009, str. 8) Nelze podle ní oddělit obyvatele státu, který je pro řadu turistů cílový a těch, co do něj přijíždí, aby zde strávili nějaký čas. Mezi nimi dochází k interakci, která je sociologickým jevem cestovního ruchu. Tuto definici svým tvrzením prohloubil autor H. Poser, který rozumí pod pojmem cestovní ruch

místní nebo územní shromáždění cizinců s dočasným pobytem, kterým vzniká vztah mezi turisty a obyvateli, a to na určitém místě a krajině. Vysvětluje tím, že dochází ke změnám v lokalitách preferovaných cestovním ruchem a také ke změnám vztahů mezi přechodným a stálým obyvatelstvem.

Ačkoliv je cestovní ruch v mezinárodních vztazích nejvíce důležitý pro ekonomiku, nelze opomenout ani jeho vliv na prohlubování mezinárodní spolupráce a seznamování odlišných kultur. (Indrová, 2009, str. 9)

7 Vztah bezpečnosti země k cestovnímu ruchu

Zkoumání vlivu bezpečnostní situace na cestovní ruch se v akademické rovině dostalo do středu zájmu v 80. letech 20. století v důsledku sílícího terorismu a války v Zálivu (1991). Témata, která propojují cestovní ruch a národní bezpečnost jsou především v oblasti ekonomické, politické a válečné. (SÖNMEZ, GRAEFE, 1998, str. 112-114)

Nejčastějšími hrozbami, které se turistů týkají, jsou kriminalita, terorismus, válka a nepokoje (občanské či politické). Všechny tyto druhy hrozeb ohrožují životy lidí v zemi, přičemž turista se může stát cílem útoků ozbrojených skupin. Nestabilní situace v zemi představuje sama o sobě ztráty pro stát jako je poškození či nefunkčnost infrastruktury, ztráta statků a služeb v cestovním ruchu.

Země, ve které válka proběhla nebo existuje potenciální hrozba, že by válka mohla začít, ztrácí svou popularitu mezi turisty a může tak docházet k celkovému poklesu osob, přijíždějících do země. Turisté dají přednost jiné, bezpečnější zemi, kde tráví svůj volný čas odpočinkem a cestováním. (Pizam, Mansfel, 2006, str. 1-27) V mnoha případech ale toto tvrzení vyvrací fakt, že u řady osob je při výběru zahraničního pobytu rozhodující cena zájezdu, a tak naopak lidé této situace využívají k zakoupení levnějšího pobytu na úkor bezpečnosti.

Problémy se kterými se země v období války či nepokojů potýká, poškozují turisty, ačkoliv se nejedná o cílený záměr. Ozbrojené skupiny chtějí poškodit především stát a turisty využívají jako prostředníka k tomu, aby vzbudily pozornost tamní vlády. Pro ozbrojené skupiny či jejich jednotlivce je poměrně snadné se mezi turisty dostat a páchat násilí. Při vysokém počtu osob navštěvující zemi je téměř nemožné rozlišit takovou osobu v davu lidí.

V případě, že k útoku na turisty dojde, rozšíří se tato zpráva velmi rychle a snadno po celém světě. Je samozřejmé, že turismus v takové zemi získá status nebezpečnosti a cestovní ruch v zemi poklesne. Země tak přichází o finance, které díky cestovnímu ruchu v období klidu, získává. Čím více je země závislá na

příjmech z cestovního ruchu, tím je propad ekonomiky znatelnější. Právě tento aspekt je cílem teroristických skupin, které tak docílí narušení fungování země. (Hall, 1994, str. 104)

7.1 Cestovní ruch v Izraeli

Izrael se řadí k nejatraktivnějším místům na světě, který přitahují každoročně vysoké počty turistů. Jedním z hlavních důvodů je posvátnost země pro tři významná náboženství, která se na jejím území nacházejí. Můžeme zde najít četné skupiny zastávající judaismus, křesťanství a islám.

Izrael, jakožto židovský stát je velmi atraktivní destinací pro řadu turistů, kteří jej každoročně volí jako svůj cíl cesty. Důvody k návštěvě Izraele jsou rozmanité, avšak spousta návštěvníků si Svatou zemi vybírá ke svému pobytu, právě pro místní církevní památky, kterých je zde mnoho. Zajímavá je i místní architektura, která se dochovala již z dob před naším letopočtem. Silné zastoupení je i ze strany židovských turistů, přijíždějících do Izraele za výhradně náboženskými účely, jako může být i hledání vlastní osobnosti. Ovšem, jak uvádí zdroj, v posledních letech je zájem o Izrael nejsilnější ze strany turistů, kteří míří za pobytém k Mrtvému moři. Dalšími nejvíce navštěvovanými místy jsou hlavní město Tel Aviv a město Jeruzalém a památky Chrám božího hrobu, Křížová cesta v Jeruzalémě a Zeď nářků, která se nachází taktéž ve městě Jeruzalém. (etravel.cz, 2016)

Ačkoliv se nejedná o velkou zemi, je díky historickému vývoji bohatá i na kulturní a přírodní zajímavosti.

Příliv turistů je na druhou stranu ovlivňován nestabilní bezpečnostní situací, která se týká celého regionu Blízkého východu. (www.cbs.gov.il, 2008)

Bezpečnostní hrozby je nutné rozlišovat podle dvou faktorů – dle závažnosti a frekvence, v jakých k útokům dochází. Samozřejmostí je, že hrozby ze ztráty na životech snižují poptávku po cestovním ruchu daleko více než hrozby plynoucí ze strachu odcizení hmotných věcí a majetku.

Studie, kterou provedl Pizam a Flascher, se zabývá výzkumem vztahu mezi terorismem a izraelským turismem. Jejich práce dospěla k závěru, že právě rozhodujícím faktorem pro růst, stagnaci či pokles poptávky po turismu v Izraeli jsou intervaly, v jakých k útokům dochází. V případě častých až velmi častých útoků klesá cestovní ruch výrazněji než v případě útoků pouze občasných. Studie tento vliv vysvětluje tím, že pokud dochází v nějakém místě k násilí častěji, je zde velký zájem o dění ze strany médií, pro která jsou podobné situace zajímavé. Prostřednictvím médií se o bezpečnostní situaci v zemi dozví široká veřejnost a může na ni zareagovat tak, že jí přizpůsobí svůj výběr místa pro svůj zahraniční pobyt. (Pizam, Flescher, 2002, str. 337-339)

Vzhledem k narušení bezpečnosti země nelze zcela vyloučit stav nebezpečí, nicméně přes výše uvedené tvrzení je důležité podotknout, že Izrael nepatří mezi země, kde by teroristické útoky byly cílené na turisty. (Bierdman, 2002, str. 167-176)

Pro vyšší bezpečnost turistů existují na území Izraele určitá pravidla, která mají za cíl účastníky cestovního ruchu ochránit. Hotelový personál přijíždějící hosty informuje o úkrytech, které jsou pro jejich pozici nejbližší dostupné nejen v oblasti hotelu, ale i historických památek. Důležité je také vědět, že na webových stránkách vlády Izraele je možné získat návod na správné postupy v případě, že dojde k bezprostřednímu nebezpečí při raketových útcích či jiných krizových událostech. Návštěvníci by se měli tedy před dojezdem sami aktivně zajímat o možnosti své ochrany v případě nastalých nepokojů stejně tak jako o aktuální dění v regionu.

Turisté by si dále měli být vědomi častých politických, kulturních a náboženských napětí, a vědět, že právě velká města jsou kvůli tomu náchylná ke shromažďování, protestům a občanským nepokojům. Těmto místům je bezpečné se vyhýbat. Zmíněné možnosti projevu nestabilní situace mohou být vhodným místem pro páchaní teroristických útoků páchaných na jednotlivcích či skupině. Je poměrně snadné, aby se ozbrojený jedinec, nebo více osob dostalo do davu lidí a zaútočili. (www.travel.state.gov, 2015)

7.2 Vývoj turismu v Izraeli

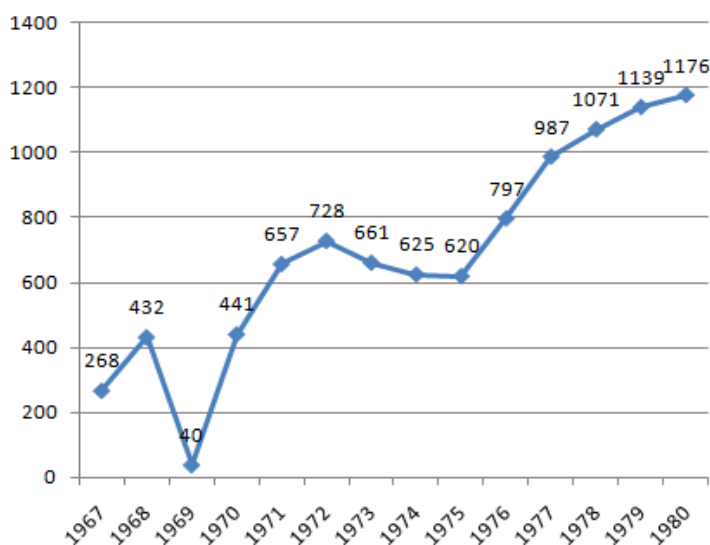
Cestovní ruch se vyvíjel na území dnešního Izraele i před vznikem tohoto státu. Po jeho vzniku v roce 1948 byly sestaveny primární cíle, které měly cestovní ruch v tomto regionu více podpořit. Izrael se měl vnitřně připravit na příliv turistů a vynaložit úsilí, aby prezentoval svou zemi jako vhodnou a zajímavou pro rozvoj cestování. Tyto dva cíle byly limitovány z důvodu nízké finanční podpory ze strany státu, z tohoto důvodu byl vývoj cestovního ruchu v prvních desetiletích pomalý. Druhý cíl byl navíc omezen kvůli nestabilní politické situaci v zemi, která dále podněcovala pokles bezpečnosti. (Zuriel, 1973, str. 85)

Od založení státu Izrael navštívilo tuto zemi přibližně 63 milionů turistů, z čehož 83 % přijelo do země po roce 1980. Následně vykazoval cestovní ruch do první poloviny 60. let značný růst, který byl zapříčiněn pocitem bezpečné země, což bylo v důsledku Sinajského tažení. (www.cbs.gov.il, 2013)

Pro interpretaci následujících grafů vývoje turismu v letech 1967-2010 využívá práce již zmíněných historických událostí, které byly v jednotlivých kapitolách citovány.

7.2.1 Vývoj turismu v letech 1967-1980

Graf 1 Vývoj turismu v Izraeli v letech 1967-1980, v tis. osob

Zdroj: R. R. Bar-On: Measuring the effects on tourism of violence and of promotion following violent acts, 1996 a CBS: Tourism – annual data; vlastní zpracování grafu

Do roku 1966 se počet turistů zvyšoval průměrným ročním tempem růstu okolo 19%. V roce 1967 proběhla v Izraeli šestidenní válka, která sice způsobila pokles turismu, nikoli však pro dlouhé období. V roce 1968 turismus vzrostl o 50%. Vliv na tento růst mělo několik faktorů. Po válce se rozšířilo území Izraele, které bylo pro turisty atraktivní. Nacházejí se zde atraktivní kulturní a historické památky, které jsou významné pro náboženství. Izrael se dostal do povědomí bezpečnější země díky svému vítězství právě ve zmíněné šestidenní válce. Ve stejné době došlo k rozvoji letecké dopravy, která se stala dostupnější pro širší veřejnost díky poklesu nákladů na dopravu a kratšímu času na překonání vzdálenosti z odlehlejších zemí. V letech 1967 a 1968 dochází k dalšímu a déle trvajícím poklesu, tentokrát v důsledku nepokojů s Egyptem. Je tedy možné konstatovat, že ani sílící teroristická aktivita nenarušila nijak zvlášť cestovní ruch Izraele. K výraznému nárůstu turismu docházelo od roku 1970, což je možné přisuzovat zklidněné situaci uvnitř státu Izrael. Od roku 1972 je možné vidět na křivce grafu, že turismus měl dlouhodobě klesající charakter. Ve stejném roce se odehrály útoky na letišti v Izraeli (Tel Aviv) a zároveň je následovaly i útoky proti izraelskému obyvatelstvu, tentokrát v Mnichově. Rok 1973 byl zlomový v oblasti cestovního ruchu nejen v oblasti Izraele a Blízkého východu, ale po celém světě. Jeho pokles měla na svědomí rozsáhlá krize ekonomického charakteru. Na grafu je možné vidět, že krize poznamenala odvětví turismu na tři následující roky. Izrael v tomto období ztratila image bezpečného prostředí. V 70. letech došlo navíc ve světě k prudkému nárůstu cen ropy, což postihlo i leteckou dopravu, která je pro přicestování do Izraele klíčová. Zahraniční cesty se do tohoto státu staly tedy nejen nebezpečnými, ale i drahými. V důsledku růstu cen v cestovním sektoru bylo možné zaznamenat sníženou poptávku po cestování i v jiných částech světa. Růst cen ropy tedy nepostihl významně tedy jen turismus Izraele, ale i zemí, pro které byl jedním z klíčových zdrojů obživy.

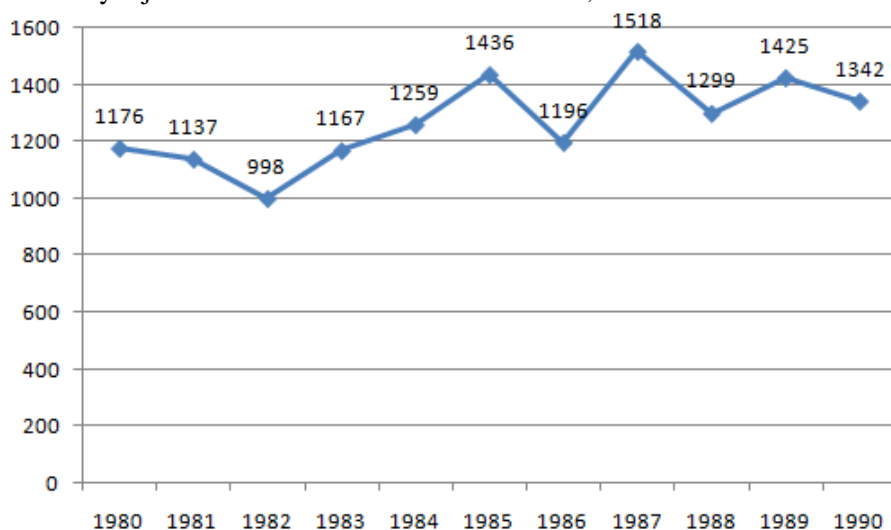
K opětovnému růstu cestovního ruchu v Izraeli došlo až v roce 1976, kdy do země přicestovalo o 177 tisíc osob více. Ke zlepšení situace přispěla mírová jednání s Egyptem, která Izrael postavila opět do pozice bezpečnější země, než tomu bylo v předchozích letech. Mírová jednání se podařilo naplnit a turisté mohli situaci vnímat jako uklidněnou i díky zřízení přímému letu mezi Egyptem a

Izraelem. Cestovní ruch zaznamenal v roce 1978 poprvé milion turistů s průměrným ročním růstem 16 %.

7.2.2 Vývoj turismu v letech 1980-1990

Následující graf vystihuje křivku, která charakterizuje příjezdy turistů do Izraele během let 1980-1990.

Graf 2 Vývoj turismu v Izraeli v letech 1980-1990, v tis. osob

Zdroj: R. R. Bar-On: Measuring the effects on tourism of violence and of promotion following violent acts, 1996 a CBS: Tourism – annual data; vlastní zpracování grafu

Na počátku 80. let začal cestovní ruch v Izraeli opět upadat. Ani tentokrát se nejednalo o problém pouze Izraele, ale celého světa. V této době byla v rozpuku ekonomická krize USA a Evropy. Cestovní ruch byl tedy opět sektorem, u něhož příjmy poklesly. Největší pokles na křivce příjezdů byl zaznamenán v roce 1982, kdy započala mírová operace pod názvem „Mír pro Galileu“. Po jejím ukončení Izrael získal zpět svou image bezpečné země a turismus se začal vracet do své původní roviny.

Ve stejném období čelil Izrael kritice, kvůli účasti v Libanonské válce. V roce 1985 můžeme vidět, že dosáhla příjezdovost do Izraele vrcholu, za poslední období. Ve stejném roce se z Libanonského území stáhl Izrael zpět za své hranice.

Obecně lze říci, že v tomto období nebyl cestovní ruch v Izraeli poznamenán tak výrazně, jako by se dalo během snížené bezpečnosti v zemi

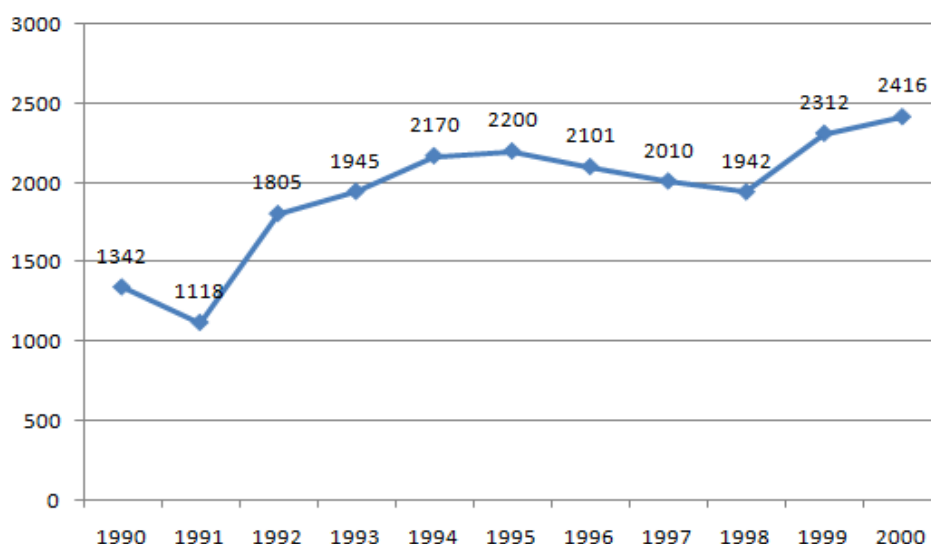
očekávat. Bylo tomu tak zejména proto, že se násilné útoky odehrávaly na území Libanonu, což nebylo příčinou v poklesu příjezdů turistů do Izraele.

Druhá polovina 80. let se vyznačovala především rozvojem terorismu. Nejednalo se o hrozbu pro samotný Blízký východ, ale i pro Evropu. Teroristické útoky byly směřovány především na americké obyvatelstvo a četné útoky se odehrávaly v prostorách letiště a letových prostorů. Ačkoliv za teroristickými útoky nestál Izrael, zaznamenal značný propad cestovního ruchu v následujícím období. V roce 1986 byl propad u příjezdů do Izraele necelých 20 %. Vzhledem k tomu, že Izrael nestál za páchanými útoky, cestovní ruch se hned v následujícím roce (1987) významně zlepšil a vrátil se na svou původní úroveň.

Z grafu je možné vyčíst, že následující rok byl opět zlomový a došlo k dalšímu propadu cestovního ruchu v Izraeli. Tento propad byl způsobený sérií násilí, které bylo medializováno jako první intifáda. I když nebylo tímto děním postihnuto celé území Izraele, země působila velmi nebezpečným dojmem a lidé si pro cíl své cesty Izrael nevybírali.

7.2.3 Vývoj turismu v letech 1990-2000

Graf 3 Vývoj turismu v Izraeli v letech 1990-2000, v tis. osob

Zdroj: R. R. Bar-On: Measuring the effects on tourism of violence and of promotion following violent acts, 1996 a CBS: Tourism – annual data; vlastní zpracování grafu

V 90. letech dochází k dalšímu prohloubení odlivu turistů, tentokrát v reakci na válku v Perském zálivu (1990-1991), která postihla celý region Blízkého východu. V roce 1991 byl Izrael zasažen pálením iráckých raket, což prohloubilo propad cestovního ruchu, který umocnila i válka v Zálivu. Z grafu je patrné, že krize byla překonána již v následujícím roce (1992), kdy cestovní ruch vzrostl velmi rychlým tempem, přibližně 60 %. V roce 1994 dosáhl počet turistů poprvé dvou milionů.

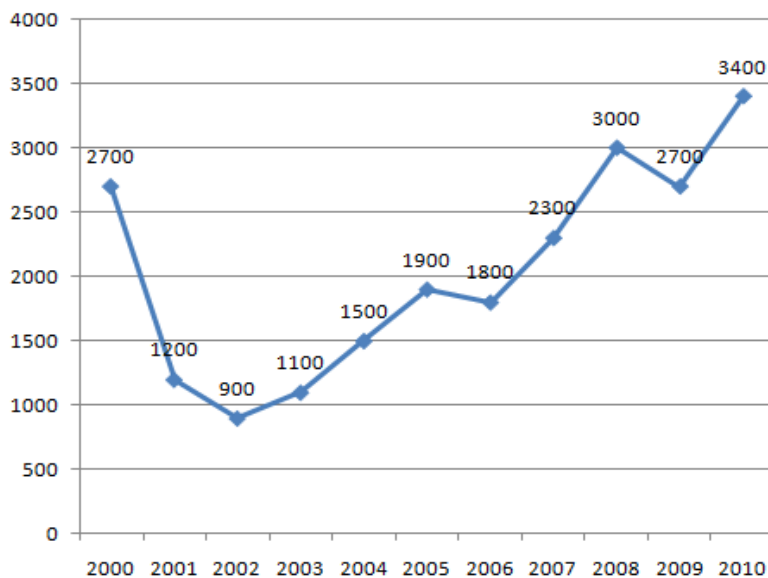
Důvěru v nastolení bezpečnější situace na území Izraele dokládalo také jednání o mírovém uspořádání. Cestovní ruch se pro následující období stal podstatným ekonomickým přínosem pro zemi a stal se tak hlavní exportní komoditou Izraele. Z počátku idealisticky vypadající vývoj přerušily četné teroristické útoky ze strany Palestiny, která byla proti mírovým jednáním a cíleně zasáhla centra významných měst, což mělo za následek mírný pokles cestovního ruchu po dobu trvání čtyř let.

7.2.4 Vývoj turismu v letech 2000-2010

Na počátku roku 2000 přesáhl počet příjezdějících turistů 2,5 milionu. Země by si nejspíše v této oblasti udržela tendenci růstu, avšak situaci zvrátila druhá intráda a sílící terorismus. Ačkoli po roce 2003 poznamenala Izrael druhá libanonská válka, cestovní ruch posílil a v roce 2007 opět přesáhl počtu 2 miliony turistů.

Jak vyplývá z následujícího grafu, který obsahuje data z roku 2010, stal se tento rok rekordním v počtu turistů. Do Izraele zavítalo přibližně 2,8 milionů osob, což představovalo nárůst o 21 % oproti předešlému roku 2009 a také nárůst o 10 % ve srovnání s rokem 2008, který byl do té doby nejsilnějším. (<http://www.cbs.gov.il>, 2010)

Graf 4 Vývoj turismu v Izraeli v letech 2000-2010, v tis. osob

Zdroj: <http://www.cbs.gov.il/statistical/touris2013e.pdf>, vlastní zpracování grafu

Během období 2003 až 2007, kdy cestovní ruch klesal, bylo možné sledovat, které skupiny turistů reagují na bezpečnostní situaci více a které naopak méně. Bez ohledu na sílící nebezpečí v zemi tvořili podstatnou část příjezděících Židé. Z tohoto důvodu se měnila také struktura národností turistů. Zatímco turisté z Francie tvořili v letech 2001-2003 16 %, turisté z Německa pouze 5 %, ačkoliv byl jejich počet zpočátku vyrovnán. Tento jev je vhodné přikládat faktu, že ve Francii tvoří více obyvatel oproti Německu židé.

Saldo cestovního ruchu bylo od 50. let kladné až k období 2000-2007. V těchto letech byl počet příjezděících do země nižší než počet izraelských turistů, kteří vycestovali za hranice země. Tento pokles je možné přisuzovat již zmíněnému sílícímu terorismu ve světě a druhé intifádě v Izraeli. Nestabilní prostředí vnímali turisté jako potenciální hrozbu a cesty na Blízký východ pro ně byly rizikovější. Z těchto důvodů plánovali své cesty do jiných destinací a cestovní ruch byl v počtu příjezděících nižší než počet vyjezděících z Izraele.

Ačkoliv vykazuje statistika výjezdů ze země za toto období své historické maximum, růst výjezdů nebyl v tomto období postupný. V roce 2002 počet obyvatel Izraele, kteří na krátkou dobu svou zemi opustili, poklesl v důsledku ekonomického propadu. Následně se pak znovu cestovní ruch zmírnil i v letech

2005 a 2007 v důsledku druhé libanonské války. Až v roce 2007 bylo možné vyčíslit, že i přes tyto historické události dosáhl cestovní ruch izraelského obyvatelstva počtu 4,2 milionů.

Obecně lze říci, že počet turistů mířících do Izraele stoupal. Zatímco v 50. letech byl jejich roční průměr 47.000, v letech 2000-2010 vzrostl na 2.000.000 příjezdějících osob ročně.

8 Závěr

Práce využívá statistických dat, konkrétně počtů osob, které přicestovaly do země Izrael v letech 1967-2010. Tato data poté zařazuje do kontextu historických událostí regionu Blízkého východu. Cílem práce bylo zjistit, jaké dopady měl vývoj bezpečnostní situace na turismus v zemi.

Z práce vyplývá, že zhoršená míra stability bezpečnostní situace v zemi má negativní dopad na rozvoj cestovního ruchu v regionu. Díky sledovanému období je možné pozorovat, že všechny propady se v cestovním ruchu odehrály v letech, kdy byla v zemi nestabilní bezpečnostní situace. Naopak si lze povšimnout rychlého tempa růstu hned poté, co se podařilo Izraeli navázat mírová či diplomatická jednání. Důležité je poukázat na časovou prodlevu, s jakou turismus na bezpečnost v Izraeli reaguje. Vždy se jedná o opožděnou reakci alespoň jednoho roku (jak vyplývá z grafu). Děje se tak z důvodu toho, že trvá nějakou dobu, než se o zhoršeném bezpečnostním stavu území začne veřejně pojednávat a lidé na ni začnou nějak reagovat. Toto téma by bylo zajímavé pro další zpracování. Tedy, jak lidé reagují na medializaci bezpečnosti v konkrétním regionu.

Bezpečnost je tedy jednou z podmínek, kterou musí země naplňovat, aby se na jejím území mohl cestovní ruch rozvíjet. Bezpečnostní situace ovlivňuje cestovní ruch přímým, ale také nepřímým způsobem. Pokud jsou teroristické útoky či násilí páčány cíleně na turistech, je možné mluvit o přímém způsobu. V opačném případě nemusí být turisté vůbec do konfliktů zapojeni ani nijak přímo poškozeni. Nicméně země, kde se odehrává konflikt či válka nemá pověst bezpečného místa. Lidé do míst, kde není zajištěna bezpečnost a stabilita, necestují. Dochází tak opět k ovlivnění turismu, tentokrát nepřímo.

Stát Izrael prošel v historii řadou nepokojů a válek, převážně v důsledku izraelsko-palestinského konfliktu.

Za období 1967-2010, kterému se práce věnuje, došlo k prvnímu velkému propadu cestovního ruchu, a to v roce 1969 v důsledku nepokojů s Egyptem. Pokles příjezdů do země netrval po dlouhé období. Již v následujícím roce (1970) došlo k výraznému růstu a cestovní ruch se vrátil na původní úroveň. Tendence

růstu turismu vydržela v této zemi až do roku 1972. V tomto roce prošel Izrael ekonomickou krizí a docházelo k násilí spojenému se sílícím terorismem. Situaci se podařilo zvrátit v roce 1976 pomocí mírových jednání s Egyptem. Důkazem, že se Izraeli podařilo navrátit status bezpečné země je statistický údaj z roku 1978, který uvádí, že poprvé v historii cestovního ruchu na území Izraele přicestovalo přes 1 milion osob.

V letech 1980-1982 cestovní ruch mírně poklesl. Nejednalo se však o důvod, ve kterém by hrál roli samotný Izrael. Důvodem byla ekonomická krize pramenící z USA a Evropy. Z ekonomického hlediska je cestovní ruch sektorem, který je na tuto situaci citlivý a v případě krize u něj dochází ke ztrátě příjmů.

Ačkoliv se ve stejném období zapojil Izrael do války v Libanonu, příjezdový cestovní ruch Izraele tato skutečnost nijak výrazně nepostihla. Naopak, v roce 1985 dosáhl cestovní ruch svého vrcholu za sledované období. Vysvětlit se tato skutečnost dá tím, že nepokoje probíhaly zcela mimo území Izraele.

Historie druhé poloviny 80. let se vyznačovala rozvojem terorismu po světě a v Izraeli proběhla první intifáda. S tím souvisí i výkyvy v počtech turistů v zemi za jednotlivá období.

V letech 1990-2000 zapříčinilo pokles cestovního ruchu více faktorů. V roce 1991 zasáhly Izrael irácké rakety a proběhla válka v Zálivu. Tato krize byla překonána hned v následujícím roce a ještě v průběhu tohoto desetiletí dosáhl Izrael dvou milionů turistů (1994). Cestovní ruch se stal hlavní exportní komoditou Izraele.

Na počátku 21. století byl cestovní ruch v Izraeli na svém vrcholu za období 1967-2010. V tomto období zároveň prošel cestovní ruch v Izraeli nejvážnější krizí, kterou způsobila druhá intifáda, která se odehrávala v letech 2000-2003 a sílící terorismus ve světě. Popularita Blízkého východu byla narušena, avšak v roce 2007 přesáhl počet příjezdů do země opět 2 miliony.

Ve shrnutí lze poznamenat, že cestovní ruch je závislý na vývoji bezpečnostní situace v zemi. Turisté plánují své cesty do míst, kde se cítí bezpečně, mohou si užívat volného času a nejsou ohroženi nepokoji, které v zemi probíhají.

Důvodem, proč má cestovní ruch v Izraeli i přes četné konflikty svůj potenciál, je především význam této země pro věřící populaci. Zjištěné údaje uvádí, že do země přicestovalo 38 % osob, právě kvůli vykonání pouti do Izraele. Stejně tak, jako výhodou Izraele je přístup k moři, což je preferencí nejčetnější skupiny, která do Izraele zavítá. (www.cbs.gov.il, 2010) Je tedy možné říci, že místa, která jsou poznamenána poklesem bezpečnostní situace méně jsou náboženské památky a přímořské lokality.

Množství historických památek, poutních míst a přístup k moři je i důvodem, proč má Izrael velký potenciál v cestovním ruchu do budoucna.

Seznam použité literatury

Tištěná literatura

BEIRMAN, David: *Marketing of tourism destination during a prolonged crisis: Israel and the Middle East*. Journal of Vacation Marketing, 2002, roč. 8, č. 2, str. 167–176.

Courmont, Barthélémy; Rybníkar, Darko: *Les guerres asymétriques. Conflicts d'hier et d'aujourd'hui, terrorisme et nouvelles menaces*. Paris, Presses Universitaires de France, 2002, s. 30.

ČEJKA, Marek. *Dějiny moderního Izraele*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 351 s. D (Grada). ISBN 978-802-4729-107.

ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 3. aktualiz. vyd. Brno: Barrister, 2013, 329 s. ISBN 978-808-7474-907.

DRULÁK, Petr. *Teorie mezinárodních vztahů*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. 220 s. ISBN 978-80-7367-721-3.

EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Praha: Portál, 2009. 328 s. ISBN 978-80-7367-540-0.

FORET, Miroslav. *Cestovní ruch v regionálním rozvoji*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. 137 s. ISBN 978-80-7375-739-7.

GILBERT, Martin. *Izrael: dějiny*. Praha: BB art, 2002. 668 s. ISBN 80-7257-740-9. Dostupné také z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:157aef0-00fa-11e4-89c6-005056827e51>.

HALL, Colin Michael: *Tourism and politics: policy, power, and place*. Chichester, England: John Wiley & Sons, Ltd., 1994. ISBN 0-471-96547-2.

INDROVÁ, Jarmila. *Cestovní ruch: (základy)*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2009. 122 s. ISBN 978-80-245-1569-4.

KORECKI, Zbyšek a Monika CABICAROVÁ. *Bezpečnostní problematika rozvojových zemí*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. 152 s. ISBN 978-80-7375-851-6.

KREJČÍ, Oskar: *Mezinárodní politika*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Ekopress, 2007. 743 s. ISBN 978-80-86929-21-7.

MANSFELD, Yoel, PIZAM, Abraham (eds): *Tourism, security and safety: from theory to practice*. Burlington, MA: ElsevierButterworth-Heinemann, 2006. ISBN 0-7506-7898-4.

POJAR, Miloš. *Izrael*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2009, 202 s. Stručná historie států, sv. č. 60. ISBN 978-807-2774-357.

SACHAR, Howard Morley. *Dějiny státu Izrael*. 1. vyd. Překlad Ervín Hrych, Helena Hrychová. Praha: Regia, 1999, 767 s. ISBN 80-902-4844-6.

SÖNMEZ, Sevil F, GRAEFE, Alan R: *Influence of Terrorism Risk on Foreign Tourism Decision*. *Annals of Tourism Research*, 1998, roč. 25, č. 1, str. 112–144.

WAIŠOVÁ, Šárka: *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, 2005. 206 s. ISBN 80-7178-390-0.

ZURIEL, Israel: *Overseas Promotion and Marketing. In The second million: Israel tourist industry: past, present, future*. Tel Aviv: Amir Pub., 1973, str. 85

Internetové zdroje

ConflictBarometer 2008: *Crises, Wars, Coups d'État, Negotiations, Mediation, Peace Settlements. 17th Annual Conflict Analysis*. Heidelberg Institute for International Conflict Research. Dostupné z [www: http://hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2008.pdf](http://hiik.de/en/konfliktbarometer/pdf/ConflictBarometer_2008.pdf)

Etravel.cz online. 2016 [online]. 2016. *Detail zážitku k zemi: Návštěva Izraele*. [cit.2016-11-23]. Dostupné z WWW: <https://www.etravel.cz/zazitky/detail/23>

R. R. Bar-On: *Measuring the effects on tourism of violence and of promotion following violent acts*, 1996 a CBS: Tourism – annual data

Hayat, T., Romano, O., & Ostrovsky, L. (2013). *Tourism in Israel 2000 - 2012*. Tel Aviv: The Central Bureau of Statistics. Dostupné z: <http://www.cbs.gov.il/statistical/touris2013e.pdf>.

Romano, O., & Ostrovsky, L. (2012). *Tourism in Israel 1990 - 2010*. The Central Bureau of Statistics. Dostupné z: <http://www.cbs.gov.il/statistical/touris2010e.pdf>.

US Department of State - Bureau of Consular Affairs. (16. 12 2015). *Israel, The West Bank and Gaza Travel Warning*. Načteno z US Passports & International Travel: <https://travel.state.gov/content/passports/en/alertswarnings/israel-travel-warning.html>